

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тези доповідей

III Міжнародної науково-практичної конференції

(м. Київ, 25 квітня 2014 року)

Київ 2014

УДК 159:34 (477)
ББК Ю9
А-437

Редакційна колегія:

Черней В.В., кандидат юридичних наук, доцент (голова);
Костицький М.В., доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України, академік НАПрН України,
заслужений юрист України (співголова)

Члени редколегії:

Гвоздік О.І., доктор філософських наук, професор;
Казміренко Л.І., кандидат психологічних наук, професор;
Кудерміна О.І., кандидат психологічних наук, доцент;
Кушакова–Костицька Н.В., кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник;
Луцький І.М., доктор юридичних наук, професор;
Марчак В.Я., доктор юридичних наук, професор;
Медведєв В.С., доктор психологічних наук, професор;
Мойсеєва О.Є., доктор психологічних наук, професор;
Бодюл Є.М., кандидат юридичних наук

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Національної академії внутрішніх справ 19 березня 2014 року
(протокол № 8)*

Матеріали подано в авторській редакції

А-437

Актуальні проблеми юридичної психології [Текст] : тези доп.
наук.-практ. конф. (Київ, 25 квіт. 2014 р.) / [ред. кол. : В.В. Черней,
М.В. Костицький, О.І. Кудерміна та ін.] – К. : Нац. акад. внутр. справ,
2014. – 304 с.

**УДК 159:34 (477)
ББК Ю9**

© Національна академія внутрішніх справ, 2014

Формування іміджу — процес тривалий і складний. Це має стати одним із стратегічних напрямів реформування всієї системи правоохоронних органів узагалі і міліції насамперед.

Духневич В.М.,

кандидат психологічних наук, с.н.с.,
ст. наук. співробітник ІСППНАПН України

ДО РОЗУМІННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ СУТНОСТІ ПОЛІТИКО-ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ

В юридичній та філософській літературі при розгляді проблем правосвідомості можна зустріти поняття «політико-правова свідомість». Дійсно, правосвідомість діє в тісному зв'язку з політичною свідомістю як всередині держави, так і на міжнародному рівні. В літературі слушно відзначається, що «закріплення в юридичних актах, конституціях найважливіших почав політики держави, її інститутів, політичних прав і свобод громадян служить одним з показників того, що правосвідомість безпосередньо пов'язана з політичною свідомістю».

Проте незважаючи на наявність такого поняття як політико-правова свідомість (далі ППС), його визначення так і не наводиться, зміст і сутність не розкривається. З початку 2014 року лабораторією психології політико-правових відносин Інституту соціальної та політичної психології НАПН України розробляється проблема становлення ППС, робляться перші спроби конституювання цього поняття, його сутності та специфіки.

Загалом, в основі формування ППС вочевидь лежить конфігурування уявлень особистості про державу і право, причому саме конфігурування, оскільки специфіка ППС конкретної особи буде визначатися змістом конкретних уявлень цієї особи. Наразі поки що рано говорити про конкретний зміст ППС особистості (для цього потрібно щонайменше провести відповідні дослідження, з використанням насамперед якісних методів), проте вже зараз можна зробити припущення про те, що буде виступати основою для формування та розвитку ППС. З.Ф. Сіверс в якості такої основи пропонує розглядати політико-правові уявлення особистості та смислові простори політико-правової свідомості.

Загалом, політико-правову свідомість можна визначити як сферу суспільної чи індивідуальної свідомості, що включає знання права та розуміння політики, ставлення до права та політики, правової та політичної діяльності, відношення до суспільно-правових інститутів.

Сутнісні прояви, що супроводжують ППС можуть бути конкретизовані відповідно в сферах права та політики й держави.

Стосовно права феноменологія ППС проявляється, на нашу думку, через систему таких параметрів як: образ та уявлення про право; оцінки, образи та уявлення про суб'єктів права; відношення до права та правової системи держави; відношення до правових норм; ставлення до суб'єктів права та правової діяльності; уявлення та оцінки розподілу відповідальності між різними суб'єктами права та правових відносин; ставлення до правових авторитетів; мотиваційно-ціннісні уподобання; оцінки права та можливості реалізації власних прав, їх захисту та т.ін.; правова культура суб'єкта та суспільства в цілому; стереотипи, упередження, настанови відносно правової ситуації в державі та права в цілому; знання законів, своїх прав та обов'язків; навички вирішення складних неоднозначних правових ситуацій та колізій; досвід суб'єкта по відношенню до права; суб'єктивна культура вибору в правовій ситуації; навички та культура реалізації власних прав; оцінки можливостей реалізації права вибору в тій чи іншій правовій ситуації; правові оцінки ситуації вибору; довіра до органів права (правових інститутів) – МВС, СБУ, суди, прокуратура, армія; відношення (ставлення) до правових інститутів; типи організації суспільного життя, яким надається перевага; інші.

У сфері політики та держави ППС конкретизується в соціально-психологічних реаліях, що можуть бути досліджені за допомогою наступних параметрів: образ держави та уявлення про державну політику; оцінки, образи та уявлення про політиків; відношення до політичного устрою держави, оцінки можливості реалізації власних цілей в наявних політичних умовах в державі; відношення до політики загалом та оцінки державної політики; ставлення до політичних суб'єктів (політиків, політичних партій, громадських діячів тощо); уявлення та оцінки розподілу відповідальності між різними політичними суб'єктами в державі та між різними гілками влади; мотиваційно-ціннісні уподобання; оцінки внутрішньої та зовнішньої політики держави та їх впливу на рівень життя, оцінки можливості реалізації власних потреб у зв'язку з політикою держави та політичною ситуацією в країні; політична культура суб'єкта та суспільства в цілому; стереотипи, упередження, настанови відносно політичної ситуації; знання своїх можливостей, прав та обов'язків стосовно політики (вплив на прийняття державних рішень); навички участі в політичному житті суспільства, навички та культура дій в складних політичних ситуаціях; готовність до актуалізації протестної мотивації, загальний рівень незадоволеності; досвід суб'єкта по відношенню до політики; суб'єктивна культура прийняття рішення та вибору в політичній ситуації; оцінки можливостей реалізації права вибору в тій чи іншій політичній ситуації; оцінки ситуації вибору; довіра до політичних інститутів – Верховна рада, місцеві ради тощо; відношення

(ставлення) до політичних інститутів; типи організації суспільного життя, яким надається перевага; інші.

Очевидно, сутність ППС ще потребує уточнення і запропоновані переліки таких параметрів можна буде доповнювати.

Житник О.О.,
кандидат юридичних наук

ДО ПИТАННЯ ПРО ДІАЛЕКТИКУ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

На сучасному етапі розвитку суспільних відносин виникають неоднозначні трактування понять, що визначені в основоположних міжнародних принципах. Адекватність їх розуміння як на міждержавному рівні, так і локальному має стати запорукою забезпечення верховенства права.

Нерсесянц В.С., досліджуючи філософію права з точки зору порівняння минулого і сучасного, зазначив, що вища діалектика поняття складається не тільки з того, щоб розглядати поняття як межу і щось протилежне, але й створити з нього нормативний зміст і позитивний результат, шляхом його розвитку.

При вивченні того чи іншого поняття, що застосовується при регулюванні відносин, перше місце посідають загально філософські методи, серед яких діалектичний метод дозволяє розкрити сутність світу з погляду процесів розвитку, властивого йому загального взаємозв'язку, якісних перетворень.

Діалектичний метод дозволяє більш повно розкрити смисл і соціальне призначення норм міжнародного права.

Такі поняття як, зокрема підтримка миру, безпеки і співробітництва у міжнародному праві визначають соціальний зміст відносин між державами (іншими суб'єктами міжнародного права). Правильне розуміння зазначених цілей мирного співіснування суб'єктів міжнародної спільноти забезпечує реальне відображення істотного в об'єкті пізнання і залежить від зовнішніх та внутрішніх факторів: сучасного стану відносин між суб'єктами та розвитку їх внутрішнього права.

Тоді постає питання щодо однакового розуміння принципів міжнародного права, більшість з яких формувалась у період нестабільних політичних відносин. Розвиток демократичних процесів у державах дозволяє розглядати принципи міжнародного права під іншим кутом зору. Так, загроза миру і безпеці знаходить свій прояв і в умовах демократизації, але дещо з іншим значенням. В таких умовах уявляється